

18 APR 2013

Dok 2Justis- og beredskapsdepartement
Postboks 8005 Dep

0030 Oslo

Deres referanse

12/7414 - KRS

Vår referanse

13-021526ADM-OTIR/ADM

Dato

16.04.2013

HØRING – Rapport om "Avhør av særlig sårbare personer i straffesaker"**Innledning**

Oslo tingrett viser til departementets høringsbrev av 16.01.13.

Oslo tingrett ser det som svært viktig at avhør av barn og andre sårbare personer i straffesaker gjennomføres så skånsomt som mulig, samtidig som saken blir best mulig opplyst. Vi er positive til at forslagene fra arbeidsgruppen innebærer at skillet mellom etterforskning og bevisopptak søkes gjeninnført ved denne type avhør, og at det sikres at siktedes rett til kontradiksjon blir ivaretatt.

Tingretten er uenig i at avgjørende for hvem som skal avhøres etter reglene i den foreslåtte forskriften skal være om vedkommende er fornærmet eller sentralt vitne i saker som gir rett til bistandsadvokat. Vi er heller ikke enig i forslaget om å utvide retten til å få oppnevnt bistandsadvokat. Vi vil komme tilbake til dette nedenfor.

Til forslagene*Til forskriften § 2 Hvem skal avhøres*

Oslo tingrett mener det er uheldig at avgjørende for hvem som skal avhøres etter forskriften er om vedkommende er fornærmet eller sentralt vitne i saker som gir rett til bistandsadvokat. I den forbindelse minner vi om at etterlatte i drapssaker ikke har en ubetinget rett til å få oppnevnt bistandsadvokat hvis avdøde var over 18 år, jf. straffeprosessloven § 107 a annet ledd. Fornærmede som er utsatt for drapforsøk har heller ikke en ubetinget rett til bistandsadvokat i henhold til straffeprosessloven § 107 a første ledd. De må eventuelt få det oppnevnt etter straffeprosessloven § 107 a tredje ledd. Slik vilkåret nå er utformet, er det altså ikke noe krav om at eksempelvis en 12 åring som er utsatt for et drapforsøk eller er et sentralt vitne i en drapssak, skal avhøres etter reglene i forskriften.

I tillegg kommer at det ser ut som vilkåret om at forskriften skal gjelde saker som gir rett til bistandsadvokat, har ført til at man foreslår å utvide ordningen med bistandsadvokat til et udefinerbart antall saker, uten at dette er begrunnet i et behov for bistandsadvokat i disse sakene. Vi viser til vår kommentar til forslaget til ny § 107 a første ledd bokstav d.

Oslo tingrett foreslår at man i stedet knytter kravet om avhør etter forskriften til noen type lovbrudd. Særlig aktuelt vil være straffebestemmelser som gjelder vold i nære relasjoner og

seksuallovbrudd. I tillegg kan man fastsette at det samme skal gjelde i voldssaker med en strafferamme over et vist nivå.

Til forskriften § 5 Avhørsleder og avhører, og til straffeprosessloven § 237 og § 239.

Oslo tingrett slutter seg til forslaget og begrunnelsen fra Arbeidsgruppen om at ansvaret for avhørene overlates til politiet og ledes av en politijurist.

Den naturlige konsekvensen av forslaget er at det gis anledning til å begjære rettslig avhør med hjemmel i straffeprosessloven § 237 første ledd, slik § 5 andre ledd legger opp til. Etter bestemmelsen er rettens adgang til å avslå begjæringen begrenset til at "forholdet ikke er straffbart, eller at straffansvaret er falt bort, eller at det ikke er lovlig adgang til å ta begjæringen til følge". Oslo tingrett mener at adgangen til å avslå begjæringen bør utvides, dersom begjæringen gjelder avhør av særlig sårbare personer. Slik tingretten ser det, vil de samme hensyn som begrunner at avhøret skjer i spesielle former tilsi at retten kan avslå en begjæring om rettslig avhør. Det kan f.eks. være tilfellet dersom vitnet allerede er avhørt av politiet og det ikke er særlig begrunnet at rettslig avhør er nødvendig. Et tilfelle kan være at spørsmålene som ønskes stilt i det rettslige avhøret allerede er stilt i et tidligere avhør.

Til forskriften § 10 Forsvarers rolle

I likhet med Arbeidsgruppen understreker Oslo tingrett betydningen av at siktede gis rett til kontradiksjon.

Det følger av bestemmelsens annet ledd at politiet skal sende forsvaren kopi av opptak og andre dokumenter i saken. Bestemmelsen har ingen henvisning til straffeprosessloven § 242 som hjemler rett til å nekte dokumentinnsyn. Det etterlater en uklarhet om retten etter forskriften § 10 annet ledd er ubetinget.

I bestemmelsens tredje ledd reguleres fremgangsmåten dersom siktede har spørsmål til vitnet. Det er imidlertid uklart, når bestemmelsen leses i lys av § 6 om begrenset adgang til supplerende avhør, om siktede har en ubetinget rett til å stille spørsmålene. Dersom det er uenighet om siktedes spørsmål allerede er stilt, slik at supplerende spørsmål kan nektes etter § 6, regulerer ikke forskriften om tvisten kan bringes inn for retten til avgjørelse.

Til forskriften § 11 Bistandsadvokatens rolle

Det er uklart hva man her mener med "samme sak". Er det samme straffbare handling, eller er det avgjørende hvordan registreringen har skjedd hos politiet eller om det er samme straffesak for retten? At alle bistandsadvokater på et hvert trinn i saken skal varsles om avhøret og gis anledning til å følge dette, kan føre til forsinkelser i gjennomføringen av avhøret fordi man vil forsøke å finne et tidspunkt alle kan møte. Vi kan heller ikke se at kostnadene vet dette står i forhold til betydningen for sakens opplysning, idet man må gå ut fra at avhørsleder vil ivareta dette hensynet. I en del tilfeller vil det heller ikke være praktisk mulig. Forslaget ville i 22. juli-saken medført at alle de 174 oppnevnte bistandsadvokatene skulle vært varslet om de titalls dommeravhør som ble gjennomført, hatt rett til å være tilstede under disse, rett til å be om at det ble stilt spørsmål til den som ble avhørt og fått dekket utgiftene etter salærforskriften. Oslo tingrett mener det må være tilstrekkelig at bistandsadvokaten til den som skal avhøres er tilstede, når dette er oppnevnt. I omfattende saker hvor det er oppnevnt koordinerende bistandsadvokat, kan eventuelt denne i tillegg gis anledning til å være tilstede.

Til forskriften § 12 Protokoll og rapport om avhør

Oslo tingrett er enig i at protokollen føres av avhørsleder, enten avhørsleder er politiet eller retten. Rapporten er det naturlig at politiet skriver, uavhengig av hvem som er avhørsleder. Dersom det er uenighet om hvor omfattende rapporten skal være, avgjøres dette endelig av avhørsleder. Oslo tingrett mener lyd- og bildeteknologien nå er så god at det sjelden vil være nødvendig med dialogutskrift.

Til forskriften § 13 Dekning av utgifter

Oslo tingrett foreslår at det inntas en henvisning til vitnegodtgjørelsesloven for nærmere regulering av hva som dekkes i bestemmelsens første ledd.

Til straffeprosessloven § 107 a, nytt første ledd bokstav d

Arbeidsgruppen foreslår å utvide retten til å få oppnevnt bistandsadvokat til å omfatte "overtredelse av straffeloven §§ 227 – 229 der fornærmede har rett til å bli avhørt etter reglene i § 239, og handlingen har skjedd på bopel eller antas begått av noen vedkommende har et særlig tillitsforhold til."

Forslaget syntes begrunnet i at man ønsker at fornærmede og sentrale vitner i disse sakene skal avhøres etter reglene i forskriften. Som det fremgår av vår kommentar til forskriften § 2, er Oslo tingrett uenig i at dette bør være kriteriet for hvem som skal avhøres etter forskriften. Utvidelsen i retten til å få oppnevnt bistandsadvokat er altså ikke begrunnet i at det er nødvendig for å ivareta fornærmedes prosessuelle rettigheter og plikter i straffesaken. Vi kan ikke se at det er et behov for bistandsadvokat i disse tilfellene. Skulle det i enkelte tilfelle være et slikt behov, kan retten oppnevne bistandsadvokat etter unntaksbestemmelsen i straffeprosessloven § 107 a tredje ledd. I tillegg kommer at bestemmelse fremstår som svært vid og skjønnsmessig. Det er uklart hva som ligger i at "vedkommende har et særlig tillitsforhold til". Slike tillitsforhold kan oppstå ovenfor ansatte i barnehager, på skolen eller i fritidsklubben eller overfor støttekontakter eller andre. Videre er det spørsmål om hvem skal definere om fornærmede har hatt et særlig tillitsforhold til vedkommende, om fornærmedes subjektive opplevelse eller mer objektive kriterier er avgjørende m.v.

Til straffeprosessloven § 230

Oslo tingrett mener ikke det bør være avgjørende om saken gir rett til bistandsadvokat etter straffeprosessloven § 107 a for om vitner eller fornærmede mellom 12 og 15 år skal ha plikt til å forklare seg. Vi viser til vår kommentar til forskriften § 2. Unntaket bør utformes slik at det ivaretar det som er formålet med dette, nemlig at barn skal slippe å ta stilling til om de vil avgi forklaring om nærstående straffbare handlinger når de selv eller personer som står dem nær er fornærmet.

Til straffeprosessloven § 230

Vi ønsker å påpeke at den foreslåtte endring i straffeprosessloven § 230 om at vitner som avgir forklaring etter reglene i § 239 kan pålegges å forklare seg for politiet, er helt avgjørende for at de foreslåtte endringer skal kunne bli en realitet.

Oslo tingrett

Geir Engebretsen
Sorenskriver